

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ І МАРКЕТИНГУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декаан економічного факультету
А.В. Череп
« » 2022 р.

**ПСИХОФІЗІОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

підготовки бакалаврів

очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 051 «Економіка»

освітньо-професійна програма
«Управління персоналом та економіка праці»

Укладач: Калюжна Юлія Вікторівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри управління персоналом і маркетингу

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри управління персоналом
і маркетингу

Протокол №_1_ від “29” серпня 2022 р.
Завідувач кафедри управління персоналом і
маркетингу

М.М.Іванов
(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
економічного факультету

Протокол №_1_ від “29” серпня 2022 р.

Голова науково-методичної ради
економічного факультету

І.І. Колобердянко
(ініціали, прізвище)

Погоджено
з навчально-методичним відділом

(підпис)

О.В. Склярська

(ініціали, прізвище)

2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 051 «Економіка»	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		1 -й	1-й
Освітньо-професійна програма «Управління персоналом та економіка праці»	Змістових модулів – 4	Лекції	
		28 год.	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Практичні	
		14 год.	
		Самостійна робота	
		48 год.	
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни – система управління професійною діяльністю, яка формується під впливом функціонування фізіологічних механізмів психічної діяльності та поведінки працівників.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є фізіологічні механізми психічної діяльності та поведінки людини.

Мета викладання навчальної дисципліни «Психофізіологія професійної діяльності» полягає в поглибленні теоретичних знань та формуванні практичних навичок здобувачів з питань діагностики психофізіологічного стану людини, визначенні функціонального стану і структури складної діяльності людини, формулюванні рекомендацій відносно професійного і психічного здоров'я, здійснення професійного відбору, психофізіологічної підготовки та реабілітації.

Основними **завданнями** викладання дисципліни «Психофізіологія професійної діяльності» є:

- ознайомити здобувачів із системою категорій психофізіології;
- розкрити закономірності функціонування психіки;
- ознайомити здобувачів з основними теоретичними та методологічними особливостями вивчення психофізіологічних функцій та фізіологічних станів людини;
- дати уявлення про наукові школи управління та історію досліджень впливу психофізіологічних факторів на працю;
- визначити прикладний характер психофізіологічного знання у системі психологічних дисциплін;

- дати норми та патології психофізіологічних процесів людини;
- ознайомити здобувачів із сучасними методами дослідження психофізіологічних функцій;

- виробити навички застосування методів дослідження психофізіологічних функцій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
Загальні компетентності	
ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.	Опитування усна перевірка та розв'язання тестових завдань
Спеціальні компетентності	
СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.	Опитування усна перевірка та розв'язання тестових завдань
СК15. Здатність аналізувати структуру, механізм функціонування ринку праці, розробляти заходи з його регулювання, визначати психофізіологічні фактори трудової діяльності, розробляти і реалізовувати кадрову політику в контексті розвитку трудового потенціалу.	Опитування усна перевірка та розв'язання тестових завдань
СК17. Здатність розвивати навички роботи в команді та командного лідерства, використовувати принципи ефективних організаційних та міжособистісних комунікацій, методи управління конфліктами, стимулювання та мотивування до ефективної трудової поведінки працівників	Опитування усна перевірка та розв'язання тестових завдань
Програмні результати навчання	
12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.	Опитування Розв'язання практичних завдань Презентація власних досліджень
24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.	Опитування Розв'язання практичних завдань Презентація власних досліджень
25. Вміти аналізувати процеси функціонування ринку праці, визначати психофізіологічні фактори трудової діяльності, демонструвати знання щодо здійснення ефективної кадрової політики в контексті розвитку трудового потенціалу.	Опитування Розв'язання практичних завдань Презентація власних досліджень
27. Демонструвати навички командної роботи та лідерства, ефективних організаційних та міжособистісних комунікацій, управління конфліктами, використання методів стимулювання та мотивування до ефективної трудової поведінки працівників.	Опитування Розв'язання практичних завдань Презентація власних досліджень

Міждисциплінарні зв'язки.

Дисципліна ППОП 1 «Психофізіологія професійної діяльності» належить до циклу професійної підготовки освітньо-професійної програми «Управління персоналом та економіка праці».

Відповідно до структурно-логічної схеми дисципліна пов'язана з такими освітніми компонентами: Організація, нормування і регламентація праці, Управління персоналом організації, Мотивування, Конфліктологія сприяє поглибленій підготовці бакалаврів до вирішення спеціальних практичних професійних завдань та формування необхідних компетентностей.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Предмет і задачі психофізіології. Історія та сучасність психофізіології

Історія розвитку зарубіжної та вітчизняної психофізіології. предмет і задачі ПФ. Основні напрямки сучасної психофізіології. Місце психофізіології у системі психологічних, соціологічних і природничих дисциплін. Основи загальної психофізіології. Когнітивна

психофізіологія. Вікова психофізіологія. Диференційна психофізіологія. Основи прикладної психофізіології. Основне завдання психофізіології.

Змістовий модуль 2. Психофізіологія уваги та пам'яті. Психофізіологія емоцій. Психофізіологія адаптації персоналу

Мозок та психічна діяльність. Закономірності вищої нервової діяльності (умовно-рефлекторної діяльності). Мозок як орган психічної діяльності та саморегулююча система. Поняття про безумовні рефлекси та їх класифікація. Особливості інстинктивної поведінки. Характеристика умовних рефлексів. Біологічне значення умовних рефлексів. Умови утворення умовних рефлексів. Натуральні (природні) і штучні умовні рефлекси. Позитивні і негативні умовні рефлекси. Готівкові і слідові рефлекси. Поняття про нервові центри. Психофізіологічне обґрунтування емоційних станів, фізіологічні їх прояви. Залежність характеру емоційних проявів від задоволення, потреби. Залежність емоційних проявів від стану вищої нервової діяльності, здоров'я та інших чинників. Теорії емоцій. Психофізіологія стресу. Загальні уявлення про адаптацію та адаптаційні можливості

Змістовий модуль 3. Управління трудовою мотивацією. Теорії мотивації

Система мотивації поведінки людини. Мотивація і потреби людини. Загальні властивості різних видів мотивації. Мотивація як домінанта. Нейроанатомічні і фізіологічні основи мотивації. Мотивація як суб'єктивно мотивований психофізіологічний стан організму до визначеної діяльності. Біологічні і соціальні мотивації. Механізми формування мотивацій. Патологічні мотивації і особливості їх формування (алкоголізм, наркоманія, паління). Теорії мотивації.

Змістовий модуль 4. Школи управління

Школа наукового управління. Школа адміністративного управління. Ф. Тейлор – засновник наукового управління виробництвом. Розвиток ідей Ф. Тейлора його послідовниками. Гаррінгтон Емерсон – 12 принципів продуктивності праці. Генрі Форд – основні засади організації виробництва. Основні положення концепції А. Файоля. Розвиток концепції А. Файоля на роботах Л.Ф. Урвіка, М.Вебера та Г. Черча

Школа людських відносин. Школа поведінкових наук. Людина та її поведінка як основа школи психології і людських відносин. Хоторнські дослідження і соціалізація управління (Е. Мейо). Витоки виникнення поведінкової школи. Біхевіоризм. Теорії мотивації і їх використання в практиці управління. Концепція організаційної поведінки (теорія соціальної незрілості) Кріса Арджіріса.

Кількісна школа управління. Сучасні підходи в управлінні. Методологічні засади школи науки управління. Системний підхід. Процесний підхід. Ситуаційний підхід. Сучасні підходи в управлінні з урахуванням психофізіологічних процесів

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
		о/дф.	з/дист ф.	о/дф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	15	10		7		3		5		5	10	15
2	15	10		7		3		5		5	10	15
3	15	11		7		4		4		5	10	12
4	15	11		7		4		4		5	10	15
Усього за змістові модулі	60	42		28		14		18		20	40	60
Підсумковий	30							30		10	30	40

семестровий контроль екзамен												
Загалом	90									100		

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Предмет і задачі психофізіології. Історія та сучасність психофізіології	7	
2	Психофізіологія уваги та пам'яті. Психофізіологія емоцій. Психофізіологія адаптації персоналу	7	
3	Управління трудовою мотивацією. Теорії мотивації	7	
4	Школи управління (Школа наукового управління. Школа адміністративного управління. Школа людських відносин. Школа поведінкових наук. Кількісна школа управління. Сучасні підходи в управлінні)	7	
Разом		28	

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	Предмет і задачі психофізіології. Історія та сучасність психофізіології	3	
2	Психофізіологія уваги та пам'яті. Психофізіологія емоцій. Психофізіологія адаптації персоналу	3	
3	Управління трудовою мотивацією. Теорії мотивації	4	
4	Школи управління (Школа наукового управління. Школа адміністративного управління. Школа людських відносин. Школа поведінкових наук. Кількісна школа управління. Сучасні підходи в управлінні)	4	
Разом		14	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів *

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання**	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – опитування (усне)	Питання для підготовки до усного опитування: 1. Визначення, предмет і задачі ПФ. 2. Історія розвитку ПФ. Зв'язок з іншими науками. Галузі ПФ. 3. Проблеми співвідношення мозку і психіки. Сучасні уявлення про співвідношення психічного і фізіологічного.	Повне висвітлення питання-4-5 б., Часткове висвітлення питання 3 б., Висвітлення базових питань -1 б.	5
	Практичне завдання - виконання презентація власних досліджень	Зміст практичної роботи: Теми рефератів (на вибір) 1. Історія створення теорії системної динамічної локалізації психічних процесів 2. Принципи сучасної психофізіології. 3. Історія рішення проблеми співвідношення мозку і психіки. 4. Співвідношення психофізіологічної і психофізичної проблеми. 5. Теорія рефлекторної дуги і рефлекторного кільця 6. Історія створення теорії функціональної системи 7. Власна тема	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 10 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	10
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15
2	Теоретичне завдання – опитування (усне)	Питання для підготовки до усного опитування: 1. Психіка у світлі рефлекторної концепції 2. Особливості будови мозку і психіка 3. Локалізація психічних функцій. 4. Поняття, види та властивості уваги. 5. Фізіологічні механізми та теорії уваги. Орієнтовна реакція. 6. Методи дослідження уваги. Типи порушень уваги. 7. Поняття, процеси та властивості пам'яті. 8. Теорії пам'яті. Класифікація видів пам'яті. Розлади пам'яті. 9. Психофізіологія адаптації персоналу	Повне висвітлення питання-4-5 б., Часткове висвітлення питання 3 б., Висвітлення базових питань -1 б.	5
	Практичне завдання - виконання	Зміст практичної роботи: Розв'язання кейс-завдань. Провести дослідження на тему "Управління адаптацією працівників	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 10 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її	10

	практичних робіт	<p>підприємств _____ галузі".</p> <p>Необхідно обрати 2 підприємства однієї галузі (українське та закордонне, обидва галузі металургії/сільського господарства/торгівлі тощо) та порівняти їх процеси управління адаптацією працівників.</p> <p>Основні результати представити у вигляді презентації.</p> <p>Структура роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Титульний лист з темою і прізвищем 2. Короткий опис діяльності підприємств (2-4 слайди) 3. Опис процесів управління адаптацією обраних підприємств (4-6 слайдів). 4. Порівняльна характеристика процесів адаптації - для наочності можна зробити таблицю (1-2 слайди). 5. Висновки (1 слайд) 6. Використані джерела (1 слайд) 	актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	4			15
3	Теоретичне завдання – опитування (усне)	<p>Питання для підготовки до усного опитування:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психофізіологія потреб. 2. Психофізіологія мотивацій. 3. Мотивація як фактор організації поведінки 4. Теорії мотивації 	Повне висвітлення питання-4-5 б., Часткове висвітлення питання 3 б., Висвітлення базових питань -1 б.	5
	Практичне завдання - виконання практичних робіт, презентація власних досліджень	<p>Зміст практичної роботи:</p> <p>Розв'язання кейс-завдань. Провести дослідження рівня мотивації студентів 1 курсу економічного факультету ЗНУ до початку, порекомендувати стимули до підвищення цього рівня.</p> <p>Підготувати презентацію на тему "Особливості стимулювання співробітників у світових компаніях на прикладі обраного підприємства"</p>	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 10 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	10
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
4	Теоретичне завдання – опитування (усне)	<p>Питання для підготовки до усного опитування:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ф. Тейлор – засновник наукового управління виробництвом 2. Розвиток ідей Ф. Тейлора його послідовниками 3. Гаррінгтон Емерсон – 12 принципів продуктивності праці 4. Генрі Форд – основні засади організації виробництва 5. Основні положення концепції А. Файоля 	Повне висвітлення питання-4-5 б., Часткове висвітлення питання 3 б., Висвітлення базових питань -1 б.	5

		6. Розвиток концепції А. Файоля на роботах Л.Ф. Урвіка, М.Вебера та Г. Черча		
	Практичне завдання - виконання практичних робіт	<p>Зміст практичної роботи:</p> <p>Розв'язання кейс-завдань.</p> <p>1. Підготувати доповідь та презентацію про будь-якого видатного представника школи адміністративного управління з переліку (або обрати самостійно):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Корнеліус Вандербільт 2. Генрі Форд 3. Ендрю Карнегі 4. Джон Рокфеллер 5. Ендрю Меллон 6. Джон Пірпонт Морган І. <p>У роботі потрібно акцентувати увагу на життєвому шляху, основних ідеях та тезах щодо управління персоналом.</p> <p>2. Порівняти школи управління, виділити ключові особливості кожної школи, знайти відмінності та схожі риси.</p> <p>Результати представити у вигляді порівняльної таблиці</p>	Презентація доповіді та опитування оцінюється максимально в 10 балів (оцінюється глибина розкриття теми, її актуальність; обґрунтованість відповідей на додаткові запитання)	10
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15

* Цей розділ у формі таблиці можна оформити на аркуші альбомної орієнтації.

** Можна подати активне електронне посилання, де розміщено критерії оцінювання видів контрольних заходів.

8. Підсумковий семестровий контроль***

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання: тестові завдання (в системі Moodle);	Тестові питання за навчальним матеріалом тем 1-6 курсу (розділ 5 робочої програми).	<p>Кожне тестове питання в системі Moodle оцінюється в 1,5 бали.</p> <p>Кількість завдань -20</p> <p>Або на усному екзамені результат виконання студентом кожного теоретичного завдання оцінюється так:</p> <p>10-9 балів студент має глибокі, міцні, узагальнені, системні знання з предмета, уміння застосувати знання, творчу, навчальну діяльність та має дослідницький характер, самостійно оцінює різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляє і відстоює особистісну позицію</p> <p>8-7 балів студент отримує у випадку, якщо він відповідає не менше ніж на 30 % питання, зокрема знає тільки визначення понять та в загальних рисах може відповісти на поставлене запитання</p> <p>6-4 бали знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності</p> <p>3-1 бал відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення</p>	30
	Практичне завдання: розв'язання задачі (письмово) відповідно до екзаменаційного білету	Розв'язання типових задач розглянуто на практичних заняттях за навчальним матеріалом тем 2-6 курсу (розділ 5 робочої програми).	<p>10 балів Завдання виконано повністю без помилок</p> <p>9-6 бали Студент виконав завдання з несуттєвими помилками</p> <p>5-1 бали Виконано правильно не більше 20% завдання; завдання виконано з суттєвими помилками</p>	10
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

*** Цей розділ у формі таблиці можна також оформити на аркуші альбомної орієнтації.

9. Рекомендована література

ОСНОВНА

1. Бакаленко О.А. Психологія управління: навч. посіб. Харків: ХНУРЕ, 2020. 120 с. URL: https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/10731/3/Bakalenko_MP_2020.pdf
- 2.

ДОДАТКОВА

1. Калюжна Ю. В., Захарова К. В. Факторний аналіз формування позитивного соціально-психологічного клімату колективу. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. № 3 (71). С. 108-112. URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/3_71_2_2019_ukr/15.pdf. / Index Copernicus, Google Scholar, CiteFactor, CrossRef, ACADEMIC RESOURCE INDEX Eurasian Scientific Journal Index
2. Калюжна Ю.В. Репка К.Р. Управління внутрішнім та зовнішнім кадровим потенціалом організації. *Інфраструктура ринку*. 2020. №48. С. 131-136. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/48-2020> (Index Copernicus).
3. Калюжна Ю.В. Захарова К.В. Вплив емоційного інтелекту співробітників на соціально-психологічний клімат колективу. Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях: зб. матеріалів XV міжнар. наук.-практ. конф. 15 жовтня. Запоріжжя: Видавництво ЗНУ, 2020. С. 194-198.
4. Рапов М. Професійна адаптація та реадaptaція в контексті професійної реалізації особистості в умовах сучасного соціуму. *Psychological journal*. 2019. Т. 5. №. 11. С. 177-190.
5. Базалійська Н. П. Розвиток поведінкової технології управління персоналом промислового підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. №. 6. С. 98-105.
6. Лісовенко А.Ф., Бедан В.Б. Психофізіологія: практикум (для самостійної підготовки здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології). Одеса: Фенікс, 2021. 75 с.
7. Лісовенко А.Ф., Форманюк Ю.В. Психофізіолого-генетичні та нейропсихологічні основи задрості. Габітус, Випуск 22. Одеса, 2021

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua>
2. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua>